

Universiteit Utrecht

Ouder-kind communicatie, attitudes van ouders en seksuele intentie

‘Het verband tussen ouder-kind communicatie en attitudes van ouders over relaties en seksualiteit, en de intentie van de adolescent om seks te hebben.’

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

L. M. Konijn (Lenny), 3839575

S. Couperus (Sanne), 3810097

Cursuscode: 200500130

Inleverdatum: 6 juni 2014

Begeleidster: dr. E. Reitz

Tweede beoordelaar: dr. S. A. M. Wijsbroek

Voorwoord

In september 2013 zijn wij begonnen met de master Orthopedagogiek aan de Universiteit te Utrecht. Wij besloten een koppel te vormen voor het uitvoeren van de masterthesis. Onze interesses lagen beide bij onderzoek naar seksueel gedrag van adolescenten. Al snel waren wij het eens dat wij de rol van ouders in ons onderzoek wilden betrekken. Sanne heeft zich gericht op het verband tussen ouder-kind communicatie en de intentie van de adolescent om seks te hebben. Zij heeft voor de eerste vraagstelling literatuuronderzoek uitgevoerd zoals beschreven in de inleiding, tevens heeft zij hiervoor de data geanalyseerd en de resultaten beschreven. Lenny heeft dezelfde stappen uitgevoerd voor de tweede vraagstelling, het verband tussen de attitudes van ouders en intentie van de adolescent om seks te hebben. Gezamenlijk hebben wij de algemene stukken beschreven en het onderzoek tot een geheel gemaakt. In de samenwerking hebben wij elkaar kunnen aanvullen en zijn te allen tijde kritisch geweest om tot het beste resultaat te komen. Het onderwerp en de resultaten hebben ons geënthousiasmeerd tijdens het gehele proces van uitvoeren. Wij hebben extra kennis en inzicht verworven in het uitvoeren van onderzoek wat bijdraagt aan onze ontwikkeling als toekomstige Orthopedagogen.

Graag willen wij Ellen Reitz bedanken voor de ondersteuning tijdens het onderzoek. Door haar positieve instelling heeft ons proces niet stilgestaan. Eveneens willen wij de personen bedanken in onze directe omgeving die ons hebben gesteund wanneer dit nodig was. Van een positief woord tot het inschakelen van hulp bij vragen.

Wij hebben een heel jaar toegeleefd naar het afronden van de masterthesis. Hopelijk beleeft u veel plezier aan het lezen van het resultaat.

Lenny Konijn & Sanne Couperus.

Abstract

Objective – The aim of the present study was to explore the relation between parent-child communication about relationships and sex, the sexual attitudes of parents and the intention of the adolescent to have sex. In regards to communication it was explored if the relation to intention was moderated by gender. Pertaining to parental permissive attitudes, it was tested if the intention was mediated by adolescents attitudes. **Methods** – This is a longitudinal study with three measurements conducted every six months. The participants were 710 adolescents, ages 11 to 18 ($M = 13.62$, $SD = 1.26$) who had not have had sex. Data were collected through online questionnaires. **Results** – Parent-child communication was not a predictor of the sexual intention of the adolescent, no significant moderation effect of gender was found. However, results from the moderation analysis showed that girls reported more sexual intention than boys. Parental attitudes appeared to be related to the sexual intention of adolescents. There was evidence of partial mediation by adolescent attitudes. **Conclusion** – The results of this study provide insight into the role of parents regarding the intention of adolescents to have sex. Parental attitudes seem to play a larger role than parent-child communication. Future research should take the quality and content of the communication into account. Further research is needed to explore the role of adolescent attitudes and different kinds of parental attitudes. The current study provides useful starting points for future research.

Keywords: Sexual intention, adolescent, parent-child communication, parental attitudes, adolescent attitudes

Samenvatting

Doel – Het doel van dit onderzoek was om het verband tussen de mate van ouder-kind communicatie over relaties en seks, seksuele attituden van ouders en de intentie om seks te hebben van de adolescent te onderzoeken. Met betrekking tot communicatie was onderzocht of het verband met intentie werd gemodereerd door geslacht. Aangaande permissieve attituden van ouders was onderzocht of de intentie werd gemedieerd door attituden van de adolescent. **Methoden** – Het onderzoek betrof een longitudinaal onderzoek met drie meetmomenten elke zes maanden. De respondenten betroffen 710 adolescenten van 11 tot 18 jaar ($M = 13.62$, $SD = 1.26$) die een intentie tot seks rapporteerden. Dataverzameling vond plaats door online vragenlijsten. **Resultaten** – Ouder-kind communicatie was geen voorspeller voor de seksuele intentie van de adolescent, geen significant moderatie-effect was gevonden voor geslacht. Echter, resultaten van de moderatie-analyse gaven aan dat meisjes

meer intentie rapporteerden dan jongens. Seksuele attituden van ouders bleken samen te hangen met de seksuele intentie van de adolescent. Er was partiële mediatie door attituden van de adolescent. **Conclusie** – De resultaten bieden inzicht in de rol van ouders op de intentie van de adolescent om seks te hebben. Attituden van ouders lijken een grotere rol te spelen dan ouder-kind communicatie. Nader onderzoek is gewenst naar de kwaliteit en inhoud van deze communicatie. Meer onderzoek is gewenst naar de rol van attituden van adolescenten en de verschillende soorten attituden van ouders. Huidig onderzoek biedt aanknopingspunten voor verder onderzoek.

Sleutelwoorden – Intentie tot seks, adolescent, ouder-kind communicatie, attituden ouders, attituden adolescent

Ouder-kind communicatie, seksuele attituden van ouders en seksuele intentie

Bij het doorlopen van de seksuele ontwikkeling van de adolescent wordt een nieuwe weg naar volwassenheid ingeslagen. Experimenteren met seks is een belangrijke factor tijdens het doorlopen van de adolescentie. Doorgaans gebeurt dit op een steeds jongere leeftijd (Van Lieshout, 2000). Dit brengt zorgen met zich mee over de seksuele gezondheid van adolescenten.

Uit onderzoek van de Rutgers WPF blijkt dat adolescenten gemakkelijk te maken kunnen krijgen met grensoverschrijdend seksueel gedrag (De Haas, 2012). De eerste keer seks komt vaak onverwacht waardoor de adolescent minder goed voorbereid is en zij zichzelf minder goed beschermen. Hun kennis over seksualiteit, voorplanting en seksueel overdraagbare aandoeningen is op sommige punten nog onvoldoende (De Graaf, Meijer, Poelman, & Vanwesenbeeck, 2005). Vroeg seksueel actief zijn staat in verband met verschillende problemen voor adolescenten. Zimmer-Gembeck en Helfland (2008) geven aan dat vroeg seksueel actief zijn sterk geassocieerd is met het gebruik van alcohol, delinquentie, schoolproblemen en (voor meisjes) depressieve symptomen. In diverse onderzoeken wordt benoemd dat adolescenten die vroeg seksueel actief zijn over het algemeen minder kennis hebben over anticonceptiemiddelen. Dit geeft een verhoogd risico op ongewenste zwangerschap en seksueel overdraagbare aandoeningen. Eveneens hebben zij minder zelfvertrouwen (Blake, Simkin, Ledsky, Perkins, & Calabrese, 2001; Guilamo-Ramos et al., 2007; Zimmer-Gembeck & Helfland, 2008). Op een jongere leeftijd zijn adolescenten minder goed in staat om veilige beslissingen te nemen (Lewis, 1981). Dit kan betekenen dat wanneer adolescenten op een te jonge leeftijd gaan experimenteren met seks, zij zichzelf minder goed kunnen beschermen tegen de risico's die het hebben van seks met zich mee brengt. Het is van belang factoren die in verband staan met seksuele intentie te signaleren, waarna gericht interventies ingezet en aangescherpt kunnen worden om de seksuele gezondheid van adolescenten te blijven verbeteren.

De omgeving van de adolescent heeft direct en indirect invloed op de keuzes die de adolescent maakt met betrekking tot gezonde gedragingen (Nutbeam, Aar, & Catford, 1989). Ouders hebben de mogelijkheid om beslissingen omtrent seksueel gedrag van hun kinderen te beïnvloeden (Aspy et al., 2007; Blake et al., 2001). Het huidige onderzoek richt zich op de volgende factoren die hier een rol in kunnen spelen: ouder-kind communicatie over seks en relaties en seksuele attituden van ouders. Achtereenvolgens worden deze twee factoren in verband tot de intentie van de adolescent om seks te hebben, besproken.

Intentie van de adolescent om seks te hebben

Intentie bestaat volgens de Theory of Reasoned Action (Fishbein & Ajzen, 1975) uit een combinatie van twee factoren. Ten eerste speelt de attitude van een individu ten opzichte van een gedraging een rol. Ten tweede is de perceptie van de algemene sociale normen met betrekking tot een gedraging een belangrijke factor (Beadnell et al., 2007). Uitgaande van deze theorie is seksuele intentie opgebouwd uit zowel seksuele attitudes als de perceptie van algemene sociale normen over het hebben van seks. Eén van de meest toegepaste theorieën bij onderzoek naar intentie en gedrag is de Planned Behavior Theory (Ajzen, 1985). De belangrijkste voorspeller voor het uitvoeren van een gedraging is volgens deze theorie de intentie hiertoe (Rivis, Sheeran, & Armitage, 2006). De uitvoering van een daadwerkelijke gedraging wordt voor een groot deel voorspeld door gedragsintenties. Tegenovergesteld betekent dit dat wanneer een individu geen intentie tot uitvoering van een gedraging heeft, het onwaarschijnlijk is dat deze wordt uitgevoerd (Fishbein & Ajzen, 2011). Dit model neemt sociale en persoonlijke invloeden in ogenschouw. Normen, attitudes en vermeende gedragscontrole hebben invloed op de intentie tot uitvoering van een gedraging van een individu (Rivis et al., 2006). In het huidige onderzoek wordt de intentie van adolescenten gedefinieerd als de mate van het willen hebben van seks in het volgende schooljaar.

Er is weinig onderzoek gedaan naar verbanden tussen ouder-kind communicatie over seks en relaties, seksuele attitudes van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben. Om meer kennis en inzicht te kunnen verkrijgen in deze verbanden richt het huidige onderzoek zich naast literatuur gericht op intentie, zich tevens op literatuur waarin deze verbanden besproken worden in relatie tot initiatie. Zoals in de theorie van Fishbein en Ajzen (2011) is beschreven, is het namelijk onwaarschijnlijk dat iemand een gedraging uitvoert zonder dat deze hier de intentie toe heeft.

Ouder-kind communicatie

Een factor die zou kunnen bijdragen aan de preventie van een te vroeg begin van de seksuele activiteit, is het optimaliseren van de communicatie tussen ouders en adolescenten over seks en relaties. De mate waarin en wijze waarop ouders betrokken zijn bij het leven van hun kinderen en hoe zij hier met hen over communiceren, zijn belangrijke factoren voor preventie van risicovol gedrag omtrent seksualiteit (Blake et al., 2001). De kwaliteit van zowel de ouder-kind relatie als deze communicatie staat volgens onderzoek in verband met seksueel risicogedrag van de adolescent. Deze twee factoren zorgen samen met de steun van leeftijdsgenoten voor interacties tussen de sociale systemen die in verband staan met seksueel

risicogedrag (Henrich, Brookmeyer, Shrier, & Shahar, 2006). Verbanden tussen ouder-kind communicatie en seksuele intentie zijn eerder onderzocht, echter de literatuur laat op dit gebied enkele tegenstrijdigheden zien.

Een aantal onderzoeken geeft aan dat er een negatieve relatie is tussen ouder-kind communicatie over seks en seksuele intentie, meer communicatie zou leiden tot minder intentie. Indien adolescenten en hun ouders communiceren over seks, zijn zij later seksueel actief of wachten zij hiermee tot het huwelijk (DiIorio, Pluhar, & Belcher, 2003). Wanneer communicatie gericht is op anticonceptie en adolescenten seksuele voorlichting ontvangen, is de kans groter dat zij seksuele activiteit uitstellen. Zij hebben minder sekspartners wanneer zij seksueel actief worden en maken eerder gebruik van anticonceptiemiddelen (Blake et al., 2001; Kotchick, Shaffer, Forehand, & Miller, 2001). In het onderzoek van Sneed (2008) is ouder-kind communicatie alleen geassocieerd met het uitstellen van seks wanneer adolescenten denken dat hun leeftijdsgenoten seksueel actief zijn. Wanneer adolescenten in de veronderstelling zijn dat hun leeftijdsgenoten niet seksueel actief zijn, is er volgens dit onderzoek geen verband. DiIorio, Kelley en Hockenberry-Eaton (1999) vonden dat communicatie alleen in verband stond met het uitstellen van seks wanneer adolescenten meer met hun moeder praten over seksuele onderwerpen dan met leeftijdsgenoten. Eerder genoemde resultaten geven aan dat meer communicatie in verband staat met minder intentie. Aanvullend hierop zorgt minder communicatie tot meer intentie. Minder ouder-kind communicatie leidt namelijk tot een zwakkere besluitvorming van de adolescent omtrent seks, wat vervolgens kan leiden tot meer seksueel gedrag (Koyle, Jensen, Olsen, & Cundick, 1989).

Tegenstrijdig met eerder genoemde resultaten geeft ander onderzoek aan dat er een positieve relatie is tussen ouder-kind communicatie en de intentie van de adolescent om seks te hebben, meer communicatie zou leiden tot meer intentie. Somers & Paulson (2000) geven aan dat meer communicatie leidt tot meer kennis over seks en meer seksueel gedrag.

In een review artikel van DiIorio en collega's (2003) worden tevens tegenstrijdigheden gevonden met betrekking tot het al dan niet uitstellen van de seksuele activiteit in relatie tot ouder-kind communicatie, zij keken naast de kwantiteit ook naar de kwaliteit hiervan. Zij geven aan dat verschillende onderzoeken de relatie tussen meer communicatie en een verminderde intentie naar seks onderschrijven. In een aantal andere onderzoeken staat meer ouder-kind communicatie wel in verband met meer intentie of een

toename van de seksuele activiteit van adolescenten. Echter, uit andere onderzoeken bleek dat er geen verband was tussen deze twee factoren.

De tegenstrijdige bevindingen met betrekking tot verbanden tussen ouder-kind communicatie en intentie zijn volgens Dilorio en collega's (2003) afhankelijk van of de ouder-kind communicatie gericht was op een zoon of een dochter. Wanneer gekeken wordt naar verschillen tussen jongens en meisjes, komt uit onderzoek naar voren dat meisjes meer met hun ouders over seks communiceren dan jongens (Guilamo-Ramos et al., 2007; Rosenthal & Feldman, 1999; Sneed, 2008). Voor meisjes geldt dat vooral de kwaliteit van de ouder-kind communicatie meer van invloed is op hun seksuele activiteit, een hogere kwaliteit is geassocieerd met lagere intenties (Hampton, McWatters, Jeffrey, & Smith, 2005). Met betrekking tot de intentie geldt dat jongens meer intentie tot seks hebben dan meisjes (Fasula & Miller, 2006; Guilamo-Ramos et al., 2007; Nahom et al., 2001; Villaruel, Jemmot, Jemmott, & Ronis, 2004). Het verband tussen communicatie met ouders en de verwachtingen van de adolescent met betrekking tot het hebben van seks, is tevens een belangrijke factor. Deze verwachtingen zijn verschillend voor jongens en meisjes (Guilamo-Ramos et al., 2007; Somers & Paulson, 2000). Jongens hebben positievere verwachtingen. Verwachtingen refereren naar de verwachte voor- en nadelen van het uitvoeren van een bepaalde gedraging. Deze verwachtingen staan in relatie tot de intentie van de adolescent om seks te hebben. Positieve verwachtingen als het genieten van seks, zich dichterbij hun partner voelen, zich volwassener en zich populairder voelen, staan het sterkst in verband met de intentie om seks te hebben (Guilamo-Ramos et al., 2007). Doordat de verwachtingen van jongens en meisjes over het hebben van seks anders zijn, kan de relatie tussen ouder-kind communicatie en de intentie van adolescenten om seks te hebben verschillen voor jongens en meisjes.

Eerder genoemde bevindingen over de richting van verbanden tussen de mate van ouder-kind communicatie en de intentie om seks te hebben zijn onduidelijk. Daarnaast zijn verschillen tussen jongens en meisjes met betrekking tot het verband tussen de mate van ouder-kind communicatie en seksuele intentie niet eerder onderzocht. Meer kennis en inzicht in hoe deze communicatie in verband staat tot de seksuele intentie van meisjes en jongens, zijn belangrijk. Een te vroege seksuele intentie van adolescenten brengt namelijk risico's met zich mee, nieuwe kennis en inzichten kan handvatten bieden die ingezet kunnen worden op deze risico's. Daarom is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: 'Is er een verband tussen de mate van ouder-kind communicatie over relaties en seksualiteit en de intentie van adolescenten om seks te hebben en verschilt deze relatie tussen jongens en meisjes?'. Omdat

voorgaande literatuur tegenstrijdigheden laat zien in verbanden tussen ouder-kind communicatie en seksuele intentie, kan alleen een verwachting opgesteld worden met betrekking tot verschillen tussen jongens en meisjes. Verwacht wordt dat eventuele verbanden tussen ouder-kind communicatie en de intentie om seks te hebben sterker zijn voor meisjes, aangezien zij meer ouder-kind communicatie ontvangen over seks.

Seksuele attituden van ouders

Attituden van ouders vormen een tweede factor die kan samenhangen met de seksuele activiteit van de adolescent. Zo spelen attituden van ouders een rol voor adolescenten bij het inzicht verkrijgen in hun seksualiteit. Dit zou kunnen leiden tot gezonde seksuele attituden bij de adolescent (Jaccard, Dodge, & Dittus, 2002). De seksuele activiteit kan voorspeld worden door verschillende factoren, zoals de mate van monitoring en de goedkeurende waarden van ouders (Small & Luster, 1994). Ouders hebben dus een voorspellende rol voor de seksuele activiteit van de adolescent, want de goedkeurende of behoudende seksuele attituden van ouders staan in verband met de start van de seksuele activiteit van de adolescent (Boislard & Poulin, 2011; Jaccard, Dittus, & Gordon, 1996).

Een attitude kan worden gedefinieerd als een houding die is aangeleerd. Iemands attitude is een functie van waargenomen consequenties en waarden. Hier vanuit reageert men op een gunstige of ongunstige manier op een bepaald onderwerp. Deze attitude is een variabele die tot bepaald gedrag leidt of het gedrag beïnvloedt (Fishbein & Ajzen, 1975). De Theory of Reasoned Action van Fishbein en Ajzen (1975) beschrijft dat een uiting van bepaald gedrag wordt beïnvloed door twee factoren. Ten eerste door de algemene attitude van de persoon gericht op de uitkomst van het gedrag. Deze algemene attitude is een functie van de persoon en zijn of haar overtuigingen. Ten tweede wordt de attitude beïnvloed door de attituden die personen uit de sociale omgeving, zoals ouders, hebben ten opzichte van het gedrag. Elke overtuiging wordt overwogen aan de hand van deze twee factoren (Adler, Kegeles, Irwin, & Wibbelsman, 1990).

Het huidige onderzoek zal zich onder andere richten op de relatie tussen attituden van ouders en de seksuele intentie van de adolescent. Er wordt onderscheid gemaakt tussen permissieve en autoritaire attituden. Een permissieve attitude bij ouders houdt in dat zij vertrouwen hebben dat de adolescent zelf beslissingen kan maken. Een autoritaire attitude, oftewel behoudende attitude, kenmerkt zich door de grote mate van controle door de ouder op de adolescent (Huebner & Howell, 2003). De permissieve seksuele attitude van de adolescent komt tot uiting in hun normen en waarden ten opzichte van het hebben van seks. De mate van

permissiviteit wordt onder andere gemeten door te kijken in hoeverre de adolescent vindt dat er een band is met zijn of haar sekspartner, hoeveel bedpartners de adolescent heeft en hoe hij of zij bijvoorbeeld tegen een one-night stand aankijkt. De adolescent met een permissieve attitude is van mening dat er geen band hoeft te zijn met zijn of haar sekspartner, heeft graag seks met verschillende partners en heeft een goedkeurende attitude met betrekking tot een one-night stand (Hendrick, Hendrick, & Reich, 2006). Hoewel er verschillende typen attitudes worden onderscheiden, zoals permissieve attitudes en behoudende attitudes, zal huidig onderzoek zich beperken tot het onderzoeken van de permissieve attitude van de ouder en adolescent ten opzichte van het hebben van seks.

De permissieve attitude van ouders heeft een voorspellende functie met betrekking tot de seksuele activiteit van de adolescent (Small & Luster, 1994). Onderzoek toont aan dat een permissieve attitude van de moeder kan leiden tot meer seksuele activiteit en minder consistentie in het gebruik van voorbehoedsmiddelen van de adolescent (Jaccard et al., 1996). McNeely en collega's (2002) bevestigen de voorspellende rol van de moeder met betrekking tot de seksuele activiteit van de adolescent. Ouders met een permissieve attitude kunnen het seksueel risicogedrag van hun adolescente kinderen moeilijk afremmen (Jaccard et al., 2002). Wanneer de adolescent een goedkeurende opstelling ten opzichte van seks ervaart van ouders, is de kans op seksuele activiteit groter (Lam, Russell, Tan, & Leong, 2008). Bij het stellen van minder grenzen en regels, het kenmerk van een permissieve attitude, bestaat een grotere kans op seksuele activiteit van de adolescent maar ook dat zij meer verschillende sekspartners hebben (Buhi & Goodson, 2007). Aanvullend op onderzoek gericht op de permissieve attitude van ouders, toont onderzoek relaties aan tussen een behoudende attitude van ouders wat zou leiden tot minder seksuele activiteit van de adolescent en het gebruik van anticonceptie. Een behoudende attitude zou adolescenten bewust maken van het risico op ongewenste zwangerschap en hen motiveren voorbehoedsmiddelen te gebruiken wanneer zij seksueel actief worden. Wanneer de adolescent afkeuring vanuit ouders ervaart ten opzichte van seksuele activiteit, zal de adolescent minder vroeg seksueel actief zijn, anticonceptie gebruiken en minder verschillende sekspartners hebben (Jaccard et al., 2002).

Mogelijk wordt de relatie tussen attitudes van ouders en seksuele intentie van de adolescent, gemedieerd door de attitudes van de adolescent. Onderzoek gericht op de rol van de attitudes van de adolescent in relatie tot hun seksuele activiteit betreft regelmatig het effect van de attitudes van ouders, zoals in Small en Luster (1994). Whitbeck, Yoder, Hoyt en Conge (1999) vonden een sterk effect voor permissieve attitudes van de adolescent in

relatie tot de timing van seksuele activiteit. Recent onderzoek toont aan dat de attitude van de adolescent een sterkere voorspeller is voor de seksuele activiteit dan meegekregen attitudes van vrienden en familie. Uit de analyses blijkt dat voor de attitude van de adolescent, het persoonlijke belang van onthouding van seksuele activiteit de sterkste voorspeller is voor seksuele activiteit (Akers et al., 2011). De attitude van een persoon ten opzichte van een gedraging kan gedeeltelijk verklaard worden als een functie van waargenomen attitudes van anderen (Ajzen & Fishbein, 1972). De rol van attitudes van de adolescent is in de meeste gevallen onderzocht in relatie met attitudes van ouders, of als een construct voor het overbrengen van attitudes van ouders ten opzichte van het seksuele gedrag van de adolescent.

Gezien de tekorten aan empirische onderbouwing met betrekking tot de relatie tussen attitudes van de adolescent en de seksuele intentie en tevens de rol van attitudes van ouders op de attitudes van de adolescent, zal dit onderzoek mogelijk tot nieuwe inzichten leiden. Onderzocht wordt of er sprake is van een beïnvloeding van het directe pad tussen attitudes van de ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben. Door het analyseren van een mogelijk mediatie-effect van attitudes van de adolescent, zal zichtbaar worden of verbanden tussen attitudes van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben, overgedragen worden door de attitudes van de adolescent.

Huidig onderzoek zal zich richten op de volgende onderzoeksvraag: ‘Is er een verband tussen de attitudes van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben en wordt dit gemedieerd door de attitudes van de adolescent?’. Verwacht wordt dat een permissieve attitude van ouders zal leiden tot een hogere mate van seksuele intentie van de adolescent, wat vervolgens leidt tot het overdragen van het verband door de attitudes van de adolescent als mediërende variabele.

Methoden

Onderzoeksdesign

Huidig onderzoek betreft een longitudinaal onderzoek van anderhalf jaar ($N = 1297$). Er vond elke zes maanden een meetmoment plaats door middel van een online vragenlijst. Er wordt gebruik gemaakt van data van het tweede (T2), derde (T3) en vierde (T4) meetmoment.

Steekproef

Alleen de participanten die op meetmoment vier nog onervaren waren, dus intentie om seks te hebben rapporteerden, zijn meegenomen in de steekproef van het huidige onderzoek. Deze steekproef bestaat uit 710 adolescenten waarvan 49.4% jongens en 50.6% meisjes. Participanten zijn afkomstig van vier middelbare scholen in Nederland. De leeftijd

op meetmoment drie varieert van 11 tot 18 jaar ($M = 13.62$, $SD = 1.26$). Van de participanten is 97.2% in Nederland geboren en 2.8% is in een ander land geboren. De participanten volgden onderwijs op de volgende niveaus: VMBO (36.9%), HAVO en hoger (63.1%).

Procedure

Voor het huidige onderzoek is gebruikt gemaakt van de data van een grootschalig onderzoek naar puberteit, romantische relaties, verliefdheid en seksualiteit. De dataverzameling vond plaats door middel van online vragenlijsten die ingevuld zijn tijdens reguliere lessen. Ouders waren op de hoogte gesteld via een brief en hadden de mogelijkheid om aan te geven dat zij geen toestemming gaven om hun kind te laten deelnemen. Vragenlijsten werden ingevuld onder leiding van onderzoekers in een computerlokaal, afname nam ongeveer 35 minuten in beslag. Na het invullen van de vragenlijst ontvingen de participanten een boekenbon, waarbij de waarde per meetmoment op liep.

Instrumenten

Intentie om seks te hebben. Aan de hand van één item is nagevraagd of de onervaren adolescenten intentie hebben tot seks: 'Zou je volgend schooljaar seks willen hebben?'. Deze vraag kon beantwoord worden aan de hand van een 5-puntsschaal: 'ja, zeker weten' tot 'nee, zeker niet'. Het antwoord 'weet ik niet' ligt in het midden van deze schaal. Een hoge score op het item vertegenwoordigt een hoge mate van intentie.

Ouder-kind communicatie over seks en relaties. Dit concept is gemeten aan de hand van vier items uit diverse instrumenten die in eerder onderzoek zijn gebruikt. Participanten moesten aan de hand van één vraag aangeven met welke ouder zij het meest communiceren over relaties en seksualiteit. Daarna is gevraagd hoe vaak adolescenten met hun ouder praten over: verliefdheid en relaties, wat zij wel en niet op seksueel gebied willen doen, veilig vrijen en met wie zij wel of niet seks willen hebben en waarom. Adolescenten konden deze vragen beantwoorden op een 6-puntsschaal, variërend van 'nooit' tot 'heel vaak'. De vader-en-moederdata zijn naderhand samengevoegd tot totale variabelen van ouder-kind communicatie. Vervolgens zijn de vier items van ouder-kind communicatie (T3) samengevoegd tot één totaal variabele van ouder-kind communicatie ($\alpha = .86$). Een hoge score betekent een hoge mate van communicatie met ouders over seks.

Seksuele attitudes ouders. Dit concept is gemeten met drie vragen uit de aangepaste versie Addhealth vragenlijst (Adolescent Health, n.d.) en Sexpert vragenlijst (Universiteit Gent, n.d.). Allereerst maakt de adolescent een keuze voor vader of moeder op basis van de vraag waaruit blijkt met welke ouder de adolescent het meeste praat over persoonlijke

onderwerpen en onderwerpen waarmee de adolescent zich bezig houdt. Door middel van drie items is aan de adolescent gevraagd in hoeverre hun ouder het eens is dat adolescenten van hun leeftijd: verkering krijgen, seks hebben en seks hebben in een relatie. Items konden beantwoord worden op een 6-puntsschaal variërend van ‘helemaal niet waar’ tot ‘helemaal waar’. De vader-en-moederdata zijn naderhand samengevoegd tot één totaal variabele van attituden van ouders. Gezien de lage interne consistentie ($\alpha = .34$) van de variabele attituden van ouders (T2), is gekozen om één item te kiezen namelijk: ‘Mijn vader/moeder vindt dat jongens en meisjes van mijn leeftijd nog geen seks horen te hebben’. Ten opzichte van de andere items, representeert dit item de permissieve attitude het beste. Een hoge score representeert een permissieve attitude van de ouder ten opzichte van de seksuele activiteit van de adolescent.

Attituden adolescent. Dit concept meet de permissieve attituden van de adolescent ten opzichte van seksualiteit. Door middel van de subschaal ‘Permissiveness’ uit ‘The brief sexual attitudes scale’ zijn vijf items opgesteld die dit concept meten (Snell & Papini, 1989). Aan de hand van deze vijf items is gevraagd hoe de adolescent denkt over: seks hebben zonder een relatie te hebben, seks willen hebben met veel verschillende mensen, one-night stands, het hebben van seksuele relaties met meerdere personen tegelijk en of je kunt genieten van seks met iemand die je niet leuk vindt. Items konden beantwoord worden door middel van een 6-puntsschaal: variërend van ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. Vervolgens zijn de vijf items (T3) samengevoegd tot één totaal variabele van attituden van de adolescent ($\alpha = .76$). Een hoge score representeert een hoge permissieve houding ten opzichte van seksualiteit van de adolescent.

Statistische analyse

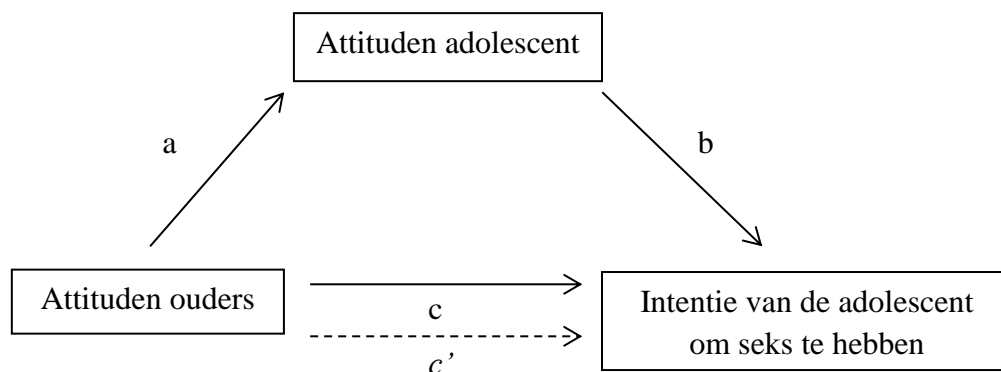
Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is de data geanalyseerd aan de hand van Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) versie 20.

Voor deelvraag 1: ‘Is er een verband tussen ouder-kind communicatie over relaties en seksualiteit en de intentie van adolescenten om seks te hebben en verschilt deze relatie tussen jongens en meisjes?’ geldt dat een hiërarchische regressieanalyse is uitgevoerd. In stap 1 worden de onafhankelijke continue variabele ‘intentie T3’ en de dichotome variabele ‘geslacht’ toegevoegd (jongens = 0, meisjes = 1). In stap 2 wordt de onafhankelijke variabele ‘ouder-kind communicatie over seks T3’ toegevoegd om het hoofdeffect hiervan te meten. Daarna wordt in stap 3 het interactie-effect tussen ‘geslacht’ en ‘ouder-kind communicatie

over seks' toegevoegd om het moderatie-effect van geslacht op ouder-kind communicatie en intentie te meten.

Om te toetsen of de relatie tussen attituden van ouders en de seksuele intentie van de adolescent gemedieerd wordt door de attituden van de adolescent, wordt de Baron en Kenny (1986) methode toegepast. Middels een lineaire regressieanalyse wordt het mediatiemodel onderzocht (Figuur 1). De afhankelijke variabele intentie van de adolescent om seks te hebben zal gemeten worden op T4, de onafhankelijke variabele attituden van ouders op T2 en de mediator attituden van de adolescent op T3.

Allereerst wordt de samenhang tussen attituden van ouders en de attituden van de adolescent geanalyseerd (pad a). Hierna zal hetzelfde worden gedaan met de variabele attituden van de adolescent en de intentie van de adolescent om seks te hebben (pad b). Tenslotte wordt de samenhang geanalyseerd tussen attituden van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben (pad c). In de laatste stap zal het mediatie-effect worden geanalyseerd, waarbij gekeken wordt of het directe verband tussen attituden van ouders en de seksuele intentie van de adolescent significant blijft en of deze afneemt na toevoeging van de mediator attituden adolescent (pad c'). Voorwaarde voor deze methode is dat de paden a, b en c significant zijn. Wanneer er een mediatie-effect is gevonden, wordt er ter bevestiging een Sobeltest uitgevoerd (Preacher & Hayes, 2004; Sobel, 1982).

Figuur 1. Mediatiemodel (op basis van Baron & Kenny, 1986) over de samenhang van attituden van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben.

Resultaten

Om een mogelijk verband te toetsen tussen communicatie en de attituden van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben, is er allereerst een correlatieanalyse uitgevoerd. De resultaten van deze analyse staan in Tabel 1.

Tabel 1

Correlaties, Gemiddelden en Standaarddeviaties van de Intentie van de Adolescent om Seks te Hebben op T3 en T4, de Attituden van Ouders op T2 en Ouder-kind Communicatie over Seks en Relaties op T3 (N=710).

	1	2	3	M	SD
1. Intentie T3	-	-	-	4.27	1.21
2. Intentie T4	.82**	-	-	4.06	1.31
3. Attituden ouders T2	-.54**	-.46**	-	2.18	1.52
4. Ouder-kind communicatie T3	-.16**	-.09*	.17**	1.96	1.00

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Er is een negatief verband gevonden tussen intentie T4 en communicatie ouders T3. Een hoge mate van communicatie hangt samen met een lage mate van intentie. Er is een negatief verband tussen attituden ouders T2 en intentie T4: een permissieve attitude van de ouder betekent een lagere mate van intentie. Een positief verband is gevonden tussen attituden ouders T2 en communicatie ouders T3. Een permissieve attitude hangt samen met hoge mate van communicatie.

Ouder-kind communicatie met ouders en intentie gemodereerd door geslacht

Voor ouder-kind communicatie is een aparte correlatieanalyse uitgevoerd voor jongens en meisjes. Deze resultaten staan in Tabel 2.

Tabel 2

Correlaties, Gemiddelden en Standaarddeviaties van de Intentie van de Adolescent om Seks te Hebben op T3 en T4 en de Ouder-kind Communicatie op T3 voor Jongens en Meisjes.

	1	2	3	M	SD
1. Intentie T3	-	.72**	-.15*	4.68	.75
2. Intentie T4	.81**	-	-.24**	4.56	.82
3. Ouder-kind communicatie T3	-.26**	-.13*	-	2.06	.97
M	3.84	3.54	1.86	-	-
SD	1.44	1.51	1.02	-	-

Noot. Correlatie voor meisjes (N varieert van 229 tot 271) is weergegeven boven de diagonaal en correlatie voor jongens (N varieert van 213 tot 258) is weergegeven onder de diagonaal.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Wanneer gekeken wordt naar het verband tussen ouder-kind communicatie en seksuele intentie apart voor jongens en meisjes, blijkt dat er een significant negatief verband bestaat voor zowel jongens als meisjes tussen intentie en communicatie op T3 en T4. Dit betekent dat, voor zowel jongens als meisjes, een hoge mate van communicatie in verband staat met een lage mate van intentie. Een Fisher exact test is uitgevoerd om te toetsen of er een verschil is tussen jongens en meisjes in het verband tussen de ouder-kind communicatie T3 en de intentie T4. Er zijn geen significante verschillen gevonden ($p = 0.19$, $Z = -1.304$).

Vervolgens is een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of er samenhang is tussen de ouder-kind communicatie T3 en de intentie T4 en of deze relatie verschilt voor jongens en meisjes. Deze resultaten zijn weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3

Hiërarchische Regressieanalyse van Ouder-kind Communicatie T3 en Moderator Geslacht als Voorspellers van de Intentie van de Adolescent om Seks te Hebben T4 (n=414)

Stap		Intentie T4	
		β	ΔR^2
1	<i>Controle</i>		
	Geslacht	.10*	.68*
	Intentie T3	.78*	.68*
2	<i>Hoofd effect</i>		
	Ouder-kind communicatie T3	-.02	.00*
3	<i>Interactie effect</i>		
	Geslacht x Ouder-kind Communicatie T3	-.02	.00*

Noot. * $p < .05$.

Uit de resultaten van stap 1 blijkt dat intentie T3 en geslacht de twee belangrijkste voorspellers zijn van intentie T4. Er is sprake van een verschil in de intentie om seks te hebben tussen jongens en meisjes. Meisjes hebben meer intentie dan jongens. De intentie op T3 is de grootste voorspeller voor de intentie op T4. Dit betekent dat de mate van intentie op een later tijdstip vooral kan worden verklaard door de mate van intentie die respondenten zes maanden eerder rapporteerden. De resultaten van stap 2 geven weer dat er geen hoofdeffect is van ouder-kind communicatie. De variabele ouder-kind communicatie T3 hangt niet samen met de intentie T4 wanneer gecontroleerd wordt voor intentie T3 en geslacht. Uit stap 3 blijkt

dat het interactie-effect van geslacht en ouder-kind communicatie niet significant is. Dit houdt in dat het verband tussen ouder-kind communicatie T3 en intentie T4 niet verschilt voor jongens en meisjes. Hoewel het verband na uitvoering van stappen 2 en 3 significant blijft, is er geen sprake van een effect van ouder-kind communicatie T3 of moderatie op intentie T4. De variabelen geslacht maar met name intentie T3, zijn voorspellers van intentie T4 en verklaren samen 68% van de variantie van intentie.

Seksuele attituden van ouders en intentie gemedieerd door attituden adolescent

Door middel van vier afzonderlijke regressieanalyses is het mediatiemodel (Figuur 1) onderzocht zoals gepresenteerd in Tabel 5.

Tabel 5

Lineaire Regressieanalyse van Attituden Ouders T2 en Mediator Attituden Adolescent T3 Voorspellers van de Intentie om Seks te Hebben van de Adolescent T4 (n=529).

	Intentie om seks te hebben van de adolescent T4			
	pad	β (SE)	t	p
Seksuele attituden				
Attituden ouders T2	c	-.46 (0.04)	-	.000
Attituden adolescent T3	b	-.51 (0.05)	-	.000
Mediator: attituden adolescent T3	a	.40 (0.05)	-11.07	.000
	c'	-.37 (0.05)	-9.29	.000

Noot. Pad a: attituden ouders als voorspeller voor de mediator. Pad b: mediator als voorspeller voor intentie van de adolescent om seks te hebben. Pad c: Attituden ouders als voorspeller van de intentie van de adolescent om seks te hebben. Pad c': het effect van attituden van ouders op de intentie van de adolescent om seks te hebben als mediator.

Uit Tabel 5 is af te leiden dat de attituden van ouders zowel de intentie van de adolescent om seks te hebben, als de attitude van de adolescent beïnvloedden. Er is een significante negatieve samenhang tussen de attituden van ouders T2 en de intentie van de adolescent om seks te hebben T4 gevonden. Dit betekent dat adolescenten die hun ouder als permissief beoordelen, een lagere mate van intentie rapporteren. Een permissieve attitude van ouders staat in verband met een permissieve attitude van de adolescent. Geconcludeerd kan worden dat de adolescenten die hun ouder als permissief beoordelen, zelf een permissieve attitude rapporteren. Deze permissieve attitude van de adolescent staat in verband met de

intentie van de adolescent om seks te hebben: adolescenten met een permissieve attitude rapporteren een lage mate van seksuele intentie. Pad c' in Tabel 5 geeft een weergave van de samenhang tussen attitudes van ouders en de seksuele intentie van de adolescent, na toevoegen van de mediator attitudes van de adolescent. Het verband tussen deze twee factoren wordt gedeeltelijk verklaard door de mediator attitudes van de adolescent. Er kan gesproken worden van partiële mediatie: een direct verband blijft bestaan tussen attitudes van ouders en de intentie na het toevoegen van de mediator. Dit betekent dat de samenhang tussen attitudes van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben, overgedragen wordt door de mediator attitudes van de adolescent. Het effect van attitudes van ouders op de seksuele intentie, wordt echter zwakker maar verdwijnt niet geheel wanneer de mediator wordt toegevoegd.

Om mediatie-effecten te bevestigen, is een Sobeltest uitgevoerd (Preacher & Hayes, 2004; Sobel, 1982). Hieruit blijkt nogmaals dat er sprake is van partiële mediatie, $S = -6.29$ ($SE = 0.03$; $p = .00$). Hiermee kan geconcludeerd worden dat het effect via de mediator significant afwijkt van nul. Er is een significante afname in de samenhang tussen de intentie van de adolescent om seks te hebben en de attitudes van ouders na het toevoegen van de mediator attitudes adolescent.

Discussie en conclusie

In het huidige onderzoek is bestudeerd of er een verband is tussen de mate van ouder-kind communicatie over seks en relaties en de seksuele attitudes van ouders enerzijds en de seksuele intentie van de adolescent anderzijds. Achtereenvolgens zal worden ingegaan op de resultaten met betrekking tot ouder-kind communicatie en attitudes van ouders.

Ouder-kind communicatie en de intentie om seks te hebben

Uit het huidige onderzoek blijkt dat een hoge mate van communicatie over relaties en seks niet in verband staat met een lage mate van intentie bij de adolescent, wanneer werd gecontroleerd voor geslacht en eerdere intentie. De twee belangrijkste voorspellers van intentie op een later tijdstip, zijn de intentie op een eerder tijdstip en geslacht. Dit is tegenstrijdig met eerder onderzoek die zowel negatieve (DiIorio, et al., 2003; Koyle et al., 1989) als positieve (Somers & Paulson, 2000) verbanden heeft gevonden.

Een verklaring voor het feit dat communicatie geen voorspeller is kan zijn dat huidig onderzoek zich enkel richt op onervaren adolescenten en dat belangrijke onderwerpen over seks, die zorgen voor een verminderde intentie, pas besproken worden nadat adolescenten hun seksuele debuut al gemaakt hebben (Beckett et al., 2010). Deze onderwerpen vergroten

de kans op het uitstellen van de seksuele activiteit (Blake et al., 2001; Kotchick et al., 2001). Een andere verklaring voor het uitblijven van een verband kan zijn dat de rol van leeftijdsgenoten groter is dan die van ouders. Het is aannemelijk dat adolescenten zich steeds meer gaan identificeren met leeftijdsgenoten terwijl zij worstelen met hun identiteitsvorming en zich net zoals hun leeftijdsgenoten proberen te gedragen (Nahom et al., 2001). Deze mogelijke verklaring wordt ondersteund door de bevinding van Sneed (2008) die alleen een verband vond tussen het uitstellen van seksuele activiteit en ouder-kind communicatie, wanneer adolescenten in de veronderstelling waren dat leeftijdsgenoten al seksueel actief waren. Door een goede communicatie met leeftijdsgenoten kunnen percepties die invloed hebben op de intentie tot seks bevestigd of verworpen worden. Eveneens communiceren adolescenten waarschijnlijk meer met leeftijdsgenoten over seksuele onderwerpen in plaats van met hun ouders, gezien hun voorkeur bij deze vorm van communicatie bij leeftijdsgenoten ligt (DiIorio et al., 1999). Zij geven aan dat ouder-kind communicatie alleen geassocieerd is aan het uitstellen van seks wanneer de mate van communicatie met ouders groter is dan de communicatie met leeftijdsgenoten. Wanneer adolescenten meer communiceren met leeftijdsgenoten, wat hoogstwaarschijnlijk is omdat bij hen de voorkeur ligt, blijft een verband tussen ouder-kind communicatie en intentie dus uit.

Met betrekking tot verschillen in verbanden tussen jongens en meisjes werd verwacht dat meisjes een sterkere relatie vertonen tussen ouder-kind communicatie en intentie dan jongens. Er is geen moderatie-effect gevonden: dit verband verschilt niet voor jongens en meisjes. Een verklaring hiervoor kan zijn dat huidig onderzoek zich richt op de mate van communicatie en niet op de kwaliteit hiervan. Vooral deze hogere kwaliteit van ouder-kind communicatie staat namelijk in verband met lagere intenties voor meisjes (Blake et al., 2001; Hampton et al., 2005; Kotchick et al., 2001).

Hoewel een moderatie-effect van geslacht uit is gebleven, zijn wel verschillen tussen jongens en meisjes gevonden met betrekking tot de intentie om seks te hebben. Resultaten geven aan dat meisjes meer intentie om seks te hebben rapporteren dan jongens. Dit is opvallend, eerdere onderzoeken wijzen op het feit dat deze intentie hoger is voor jongens (Fasula & Miller, 2006; Guilamo-Ramos et al., 2007; Nahom et al., 2001; Villaruel et al., 2004). Een verklaring hiervoor kan zijn dat adolescenten die zich volwassener voelen dan leeftijdsgenoten, op een jongere leeftijd seks hebben (Rosenthal, Smith, & De Visser, 1999). Aangezien meisjes meestal op een jongere leeftijd in de pubertijd komen, is het denkbaar dat zij zich volwassener voelen dan jongens en dus meer intentie rapporteren.

De mate van ouder-kind communicatie verschilt echter niet tussen jongens en meisjes. Dit is tegenstrijdig met eerder onderzoek waarin wordt aangegeven dat meisjes meer communiceren met hun ouders over seks dan jongens (Guilamo-Ramos et al., 2007; Rosenthal & Feldman, 1999; Sneed, 2008). Een verklaring voor het uitblijven van een verschil, kan zijn dat huidig onderzoek alleen onervaren adolescenten heeft ondervraagd en dat ouder-kind communicatie zoals eerder aangegeven pas op gang komt na het seksuele debuut van de adolescent (Beckett et al., 2010). Het zou kunnen dat verschillen tussen jongens en meisjes hierna pas ontstaan.

Seksuele attituden van ouders en de intentie om seks te hebben

Verwacht werd dat een permissieve attitude van ouders ten opzichte van seks zou leiden tot een hogere mate van intentie van de adolescent om seks te hebben. Een permissieve attitude blijkt echter te leiden tot een lagere mate van seksuele intentie van de adolescent. Dit is tegenstrijdig met eerder onderzoek, waaruit bleek dat permissieve attituden van ouders juist tot een hogere intentie en behoudende attituden tot een lagere mate van intentie om seks te hebben leidden (Jaccard et al., 1996; Lam et al., 2008).

Een verklaring voor het gevonden verband in huidig onderzoek zou kunnen zijn dat wanneer adolescenten een permissieve attitude van de ouder ervaren, zij wellicht het gevoel hebben dat de keuze aan hen is. Het is denkbaar dat de adolescent een open houding naar de ouder hanteert over seksuele activiteit, hierdoor kan de ouder de adolescent adviseren en begeleiden in het maken van de juiste keuze. Dit kan leiden tot een lagere seksuele intentie van de adolescent. Een behoudende attitude van de ouder ten opzichte van seksuele activiteit zou kunnen leiden tot een hogere mate van de seksuele intentie van de adolescent. De adolescent zet zich wellicht af tegen de behoudende attitude van de ouder waarbij de adolescent geen vertrouwen vanuit de ouder ervaart en een hogere seksuele intentie heeft. Daarbij kunnen de resultaten een vertekend beeld geven omdat ervaren adolescenten niet meegenomen zijn in dit onderzoek. Mogelijk zijn de adolescenten eerder seksueel actief door de permissieve attitude van de ouder (Lam et al., 2008). Wanneer permissieve attituden van ouders inderdaad leiden tot een vroege seksuele activiteit van de adolescent, betekent dit dat deze adolescenten buiten beschouwing zijn gelaten in het huidige onderzoek.

Tevens blijkt dat de attitude van de adolescent een mediërende rol vervult met betrekking tot de intentie van de adolescent om seks te hebben. De samenhang tussen attituden van ouders en de seksuele intentie van de adolescent, wordt gedeeltelijk (partiële mediatie) verklaard door de attituden van de adolescent. De directe relatie tussen attituden

van ouders en de intentie, wordt overgedragen via de mediator attitudes van de adolescent. Het verband is te verklaren door de derde mediërende variabele. Attitudes van ouders oefent invloed uit op attitudes van de adolescent en deze beïnvloedt vervolgens de intentie van de adolescent om seks te hebben. Doordat er sprake is van partiële mediatie, blijft echter wel een verband bestaan tussen attitudes van ouders en de seksuele intentie van de adolescent. Het onderzoek van Akers en collega's (2011) bevestigen de rol van attitudes van de adolescent als sterke voorspeller voor eigen seksualiteit. Huidig onderzoek laat zien dat wanneer de adolescenten hun ouders als permissief beoordelen, zij zelf eveneens een permissieve attitude rapporteren. Mogelijk is er sprake van wederkerige beïnvloeding tussen attitudes van de adolescent en attitudes van ouders waarmee de adolescent zijn waarden vormt aan de hand van uitgesproken waarden van ouders. Daarnaast leidt een permissieve attitude van de adolescent tot een lage mate van intentie om seks te hebben. Hiermee wordt de opgestelde verwachting niet bevestigd. Zoals eerder genoemd zou dit verklaard kunnen worden door het feit dat de resultaten een vertekend beeld geven omdat ervaren adolescenten niet meegenomen zijn in de analyse. Het is mogelijk dat permissieve attitudes leiden tot een vroege seksuele activiteit van de adolescent.

Ouder-kind communicatie en seksuele attitudes van ouders

Huidig onderzoek heeft significante resultaten gevonden met betrekking tot attitudes en intentie, geen significante resultaten werden gevonden met betrekking tot ouder-kind communicatie. Het zou kunnen dat attitudes van ouders ten opzichte van het hebben van seks een grotere rol spelen dan de ouder-kind communicatie over seks en relaties. Ouder-kind communicatie over seks is namelijk vooral gericht op attitudes van ouders voordat het seksuele debuut is gemaakt (Beckett et al., 2010). Daarnaast is het zo, dat wanneer deze intentie vooral beïnvloed wordt door waargenomen normen (attitudes van ouders), zelfbeeld en self-efficacy (geloof in eigen bekwaamheid), ouder-kind communicatie van minimale invloed op de intentie is (Jaccard et al., 2002). Een goede ouder-kind communicatie is van belang omdat adolescenten de attitudes van hun ouders verkeerd kunnen opvatten (Dittus & Jaccard, 2000). Het is aan te raden dat toekomstig onderzoek het interactie-effect tussen deze variabelen in kaart brengt. Dit zal bijdragen aan de beschikbare wetenschappelijke kennis over de rol van ouders met betrekking tot de intentie van de adolescent om seks te hebben.

Kanttekeningen

Een sterke kant van het huidige onderzoek is dat het grootschalig en longitudinaal is waardoor de resultaten van dit onderzoek generaliseerbaar zijn. Daarnaast is het innovatief,

verbanden zijn niet eerder of in geringe mate onderzocht. Dit draagt bij aan meer kennis over de rol die ouders spelen met betrekking tot de intentie van adolescenten om seks te hebben. De resultaten kunnen aanleiding geven voor toekomstig onderzoek.

Hoewel het een sterk punt is dat huidig onderzoek naar de perceptie van de adolescent vraagt, deze heeft wellicht meer effect op hun gedrag dan de werkelijke communicatie, is het een beperking dat er geen informatie aan ouders is gevraagd. Hierdoor kunnen alleen conclusies worden getrokken met betrekking tot de perceptie van de adolescent. Percepties van ouders en hun kinderen over communicatie met betrekking tot seks lopen vaak erg uiteen (DiIorio et al., 2003).

Een andere beperking is dat alleen naar de kwantiteit van ouder-kind communicatie is gekeken. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat een hogere mate van communicatie niet automatisch een hogere kwaliteit van communicatie betekent. Uitspraken over de kwaliteit van deze communicatie kunnen niet gedaan worden.

Huidig onderzoek richt zich met betrekking tot het onderzoeken van attitudes van ouders, slechts op één van de antwoordmogelijkheden van de schaal. Hierdoor kunnen er alleen uitspraken gedaan worden over de attitude van ouders over of zij vinden dat jongens en meisjes van hun leeftijd nog geen seks horen te hebben. Huidig onderzoek richt zich op de permissieve attitude van zowel ouders als de adolescenten. Er kunnen geen uitspraken gedaan worden over andere typen attitudes van ouders en/of adolescenten gericht op de seksualiteit van de adolescent.

Implicaties

Het huidige onderzoek kan meer inzicht bieden in de rol van ouders met betrekking tot de intentie van de adolescent om seks te hebben. Uit deze inzichten kunnen handvatten verkregen worden waarmee ingespeeld kan worden op een te vroege intentie. Zo kunnen risico's van vroeg seksueel actief zijn mogelijk gereduceerd worden.

De resultaten van huidig onderzoek benadrukken de belangrijke rol die attitudes van ouders spelen in relatie tot de seksuele intentie van de adolescent. Tevens is het belangrijk dat aandacht wordt besteed aan bewustwording van ouders over hoe hun eigen attitude de intentie en attitude van hun kind beïnvloeden. Door positieve normen en waarden over te brengen op hun kind, kunnen risicogedragingen ten opzichte van seks worden verminderd.

Eerder onderzoek naar relaties tussen ouder-kind communicatie, attitudes van ouders en de seksuele intentie van de adolescent is gering en veelal verouderd. Huidig onderzoek draagt, door opvallende nieuwe inzichten, bij aan de wetenschappelijke kennis die

beschikbaar is over deze relaties. De verkregen nieuwe inzichten roepen vragen op over mogelijke verklaringen van gevonden resultaten.

Voor toekomstig onderzoek is het van belang dat de beperkingen vanuit huidig onderzoek worden mee genomen. Om discrepanties tussen de percepties van adolescenten en hun ouders te voorkomen is het aan te raden om naast informatie van de adolescent, tevens informatie bij hun ouders in te winnen. Daarbij is het gewenst om ervaren respondenten mee te nemen in onderzoek zodat eventuele verschillen tussen verbanden voor en na het seksuele debuut in kaart worden gebracht. Eveneens is het aan te bevelen dat toekomstig onderzoek naast de kwantiteit van de ouder-kind communicatie, eveneens rekening houdt met de kwaliteit en inhoud hiervan. Daarnaast kan men zich richten op de verschillende soorten attitudes van ouders en adolescenten om meer inzicht te krijgen in de invloed van attitudes op de seksuele intentie van de adolescent.

Huidig onderzoek biedt mogelijkheden voor vervolg onderzoek waarin nieuwe aspecten meegenomen kunnen worden om meer inzicht te verkrijgen in verbanden. Ten eerste kan de rol die leeftijdsgenoten spelen, vergeleken worden ten opzichte van de rol van ouders. Ten tweede kunnen verschillen in verwachtingen tussen jongens en meisjes met betrekking tot seksuele activiteit worden onderzocht.

Tot slot

Het huidige onderzoek levert een bijdrage aan de wetenschappelijk beschikbare kennis over verbanden tussen ouder-kind communicatie over seks en relaties, seksuele attitudes van ouders en de intentie van de adolescent om seks te hebben. Er is nieuw bewijs geleverd dat de permissieve attitude van de ouder samenhangt met de seksuele intentie van de adolescent en dat de mate van ouder-kind communicatie hier niet mee samenhangt. Eveneens is er geen moderatie-effect gevonden voor geslacht met betrekking tot ouder-kind communicatie en intentie. Attitudes van de adolescent mediëren het verband tussen attitudes van ouders en seksuele intentie van de adolescent. Door middel van deze nieuwe inzichten kan een bijdrage geleverd worden aan reductie van een te vroege intentie van de adolescent om seks te hebben. Wanneer hier succesvol op ingezet wordt, zal hoogstwaarschijnlijk het seksuele debuut van adolescenten uitgesteld worden waardoor negatieve gevolgen van vroege seksualiteit mogelijk verminderen.

Literatuur

- Adler, N. E., Kegeles, S. M., Irwin, C. E., & Wibbelsman, C. (1990). Adolescent contraceptive behavior: An assessment of decision processes. *The Journal of Pediatrics, 116*, 463-471. doi:10.1016/S0022-3476(05)82845-8
- Ajzen, I. (1985). *From intentions to actions: A theory of planned behavior*. Heidelberg: Springer.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1972). Attitudes and normative beliefs as factors influencing behavioral intentions. *Journal of Personality and Social Psychology, 21*, 1.
- Akers, A. Y., Gold, M. A., Bost, J. E., Adimora, A. A., Orr, D. P., & Fortenberry, J. D. (2011). Variation in sexual behaviors in a cohort of adolescent females: The role of personal, perceived peer, and perceived family attitudes. *Journal of Adolescent Health, 48*, 87-93. doi:10.1016/j.jadohealth.2010.05.004
- Aspy, C. B., Vesely, S. K., Oman, R. F., Rodine, S., Marshall, L., & McLeroy, K. (2007). Parental communication and youth sexual behaviour. *Journal of Adolescence, 30*, 449-466. doi:10.1016/j.adolescence.2006.04.007
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator mediator distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 1173-1182. doi:10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Beadnell, B., Wilsdon, A., Wells, E. A., Morison, D. M., Gillmore, M. R., & Hoppe, M. (2007). Intrapersonal and interpersonal factors influencing adolescents' decisions about having sex: A test of sufficiency of the Theory of Planned Behavior. *Journal of Applied Social Psychology, 37*, 2840-2876.
- Beckett, M. K., Elliott, M. N., Martino, S., Kanouse, D. E., Corona, R., Klein, D. K., & Schuster, M. A. (2010). Timing of parent and child communication about sexuality relative to children's sexual behaviors. *Pediatrics, 125*, 34-42.

doi:10.1542/peds.2009-0806

Blake, S. M., Simkin, L., Ledsky, R., Perkins, C., & Calabrese, J. M. (2001). Effects of a parent-child communications intervention on young adolescents' risk for early onset of sexual intercourse. *Family Planning Perspectives, 33*, 52-61. doi:10.2307/2673750

Boislard, P. M., & Poulin, F. (2011). Individual, familial, friends-related and contextual predictors of early sexual intercourse. *Journal of Adolescence, 34*, 289-300.

doi:10.1016/j.adolescence.2010.05.002

Buhi, E. R., & Goodson, P. (2007). Predictors of adolescent sexual behavior and intention: A theory-guided systematic review. *Journal of Adolescent Health, 40*, 4-21.

doi:10.1016/j.jadohealth.2006.09.027

De Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Eburon.

De Haas, S. (2012). Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie, 36*, 136-145.

DiIorio, C., Kelley, M., & Hockenberry-Eaton, M. (1999). Communication about sexual issues: Mothers, fathers, and friends. *Journal of Adolescent Health, 24*, 181-189.

doi:10.1016/S1054-139X(98)00115-3

DiIorio, C., Pluhar, E., & Belcher, L. (2003). Parent-child communication about sexuality: A review of the literature from 1980-2002. *Journal of HIV/AIDS Prevention & Education for Adolescents & Children, 5*, 7-32. doi:10.1300/J129v05n03_02

Dittus, P. J., & Jaccard, J. (2000). Adolescents' perceptions of maternal disapproval of sex: Relationship to sexual outcomes. *Journal of Adolescent Health, 26*, 268-278.

doi:10.1016/S1054-139X(99)00096-8

Fasula, A. M., & Miller, K. S. (2006). African-American and Hispanic adolescents'

intentions to delay first intercourse: Parental communication as a buffer for sexually active peers. *Journal of Adolescent Health*, 38, 193-200.

doi:10.1016/j.jadohealth.2004.12.009

Fishbein, M., & Ajzen, C. (1975). *Belief attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Fishbein, M., & Ajzen, C. (2011). *Predicting and changing behavior: The reasoned action approach*. New York, NY: Psychology Press.

Guilamo-Ramos, V., Jaccard, J., Dittus, P., Bouris, A. B., Holloway, I., & Casillas, E. (2007).

Adolescent expectancies, parent-adolescent communication and intentions to have sexual intercourse among inner-city, middle school youth. *Annals of Behavioral Medicine*, 34, 56-66. doi:10.1007/BF02879921

Hampton, M. R., McWatters, B., Jeffrey, B., & Smith, P. (2005). Influence of teens' perceptions of parental disapproval initiation of and peer behavior on their sexual intercourse. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 14, 105-121.

Hendrick, C., Hendrick, S. S., & Reich, D. A. (2006). The brief sexual attitudes scale.

The Journal of Sex Research, 43, 76-86. doi:10.1080/00224490609552301

Henrich C. C., Brookmeyer, K. A., Shrier, L. A., & Shahar, G. (2006). Supportive relationships and sexual risk behavior in adolescence: An ecological–transactional approach. *Journal of Pediatric Psychology* 31, 286–297. doi:10.1093/jpepsy/jsj024

Huebner, A. J., & Howell, L. W. (2003). Examining the relationship between adolescent sexual risk-taking and perceptions of monitoring, communication, and parenting styles. *Journal of Adolescent Health*, 33, 71-78. doi:10.1016/S1054-139X(03)00141-1

Jaccard, J., Dittus, P. J., & Gordon, V. (1996). Maternal correlates of adolescent sexual and contraceptive behavior. *Family Planning Perspectives*, 28, 159-165.

doi:10.2307/2136192

- Jaccard, J., Dodge, T., & Dittus, P. (2002). Parent-adolescent communication about sex and birth control: A conceptual framework. *New Directions for Child and Adolescent Development, 97*, 9-12. doi:10.1002/cd.48
- Kotchick, B. A., Shaffer, A., Forehand, R., & Miller, K. S. (2001). Adolescent sexual risk behavior: A multi-system perspective. *Clinical Psychology Review, 21*, 493-519. doi:10.1016/S0272-7358(99)00070-7
- Koyle, P., Jensen, L., Olsen, J., & Cundick, B. (1989). Comparison of sexual behaviors among adolescents having an early, middle, and late first intercourse experience. *Youth and Society, 20*, 461-475. doi:10.1177/0044118X89020004005
- Lam, A. G., Russel, S. T., Tan, T. C., & Leong S. J. (2008). Maternal predictors of noncoital sexual behavior: Examining a nationally representative sample of Asian and white American adolescents who have never had sex. *Journal of Youth and Adolescence, 37*, 62-73. doi:10.1007/s10964-007-9223-1
- Lewis, C. (1981). How do adolescents approach decisions: Changes over grades seven to twelve and policy implications. *Child Development, 52*, 538-544.
- McNeely, C., Shew, M. L., Beuhring, D., Sieving, R., Miller, D., & Blum, R. W. M. (2002). Mothers' influence on the timing of first sex among 14- and 15-year-olds. *Journal of Adolescent Health, 31*, 256-265. doi:10.1016/S1054-139X(02)00350-6
- Nahom, D., Wells, E., Rogers Gillmore, M., Hoppe, M., Morrison, D. M., Archibald, M., . . . Graham, L. (2001). Differences by gender and sexual experience in adolescent sexual behavior: Implications for education and HIV prevention. *Journal of School Health, 71*, 153-158.
- Nutbeam, D., Aar, L., & Catford, J. (1989). Understanding children's health behaviour: The implications for health promotion for young people. *Social Science and Medicine, 29*, 317-325.

- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments, and Computers*, *36*, 717-73.
- Ream, G. L., & Savin-Williams, R. C. (2005). Reciprocal associations between adolescent sexual activity and quality of youth-parent interactions. *Journal of Family Psychology*, *19*, 171-179. doi:10.1037/0893-3200.19.2.171
- Rivis, A., Sheeran, P., & Armitage, C. K. (2006). Augmenting the theory of planned behavior with the prototype/willingness model: Predictive validity of actor versus abstainer prototypes for adolescents' health-protective and health-risk intentions. *British Journal of Health Psychology*, *11*, 493-500. doi:10.1348/135910705X70327
- Rosenthal, D. A., & Feldman, S. S. (1999). The importance of importance: Adolescents' perceptions of parental communication about sexuality. *Journal of Adolescence*, *22*, 835-851. doi:10.1006/jado.1999.0279
- Rosenthal, D. A., Smith, A. M. A., & De Visser, D. (1999). Personal and social factors influencing age at first sexual intercourse. *Archives of Sexual Behavior*, *28*, 319-333.
- Small, S. A., & Luster, T. (1994). Adolescent sexual activity: An ecological, risk-factor approach. *Journal of Marriage and Family*, *56*, 181-192. doi:10.2307/352712
- Sneed, C. D. (2008). Parent-adolescent communication about sex: The impact of content and comfort on adolescent sexual behavior. *Journal of HIV/AIDS Prevention in Children & Youth*, *9*, 70-83. doi:10.1080/10698370802126477
- Snell, W. E., & Papini, D. R. (1989). The sexuality scale: An instrument to measure sexual esteem, sexual-depression, and sexual-preoccupation. *Journal of Sex Research*, *36*, 256-263. doi:10.1080/00224498909551510
- Sobel, M. E. (1982). Asymptotic intervals for indirect effects in structural equations models. *Social Methodology*, *13*, 290-312.

- Somers, C. L., & Paulson, S. E. (2000). Students' perceptions of parent–adolescent closeness and communication about sexuality: Relations with sexual knowledge, attitudes, and behaviors. *Journal of Adolescence*, *23*, 629–644. doi:10.1006/jado.2000.0349
- Van Lieshout, M. (2000). Sociale relaties: Ouders en leeftijdgenoten. In: Wittebrood, K. & Keuzenkamp, S. (red.). Rapportage Jeugd 2000. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 137.
- Villaruel, A. M., Jemmott, J. B., Jemmott, L. S., & Ronis, D. L. (2004). Predictors of sexual intercourse and condom use intentions among Spanish-dominant Latino youth. *Nursing Research*, *53*, 172-181.
- Whitbeck, L. B., Yoder, K. A., Hoyt, D. R., & Conger, R. D. (1999). Early adolescent sexual activity: A developmental study. *Journal of Marriage and the Family*, *61*, 934-946. doi:10.2307/354014
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Helfand, M. (2008). Ten years of longitudinal research on U.S. adolescent sexual behavior: Developmental correlates of sexual intercourse, and the importance of age, gender and ethnic background. *Developmental Review*, *28*, 153-224. doi:10.1016/j.dr.2007.06.001